

ЯК РОЗВИНУТИ ЕКОЛОГІЧНУ СВІДОМІСТЬ

Потривасва І. А., здобувач вищої освіти групи ПУА 5/2

Науковий керівник - Мельник І. О., канд. екон. наук., доцент

Актуальність дослідження зумовлена, насамперед, розумінням неможливості вирішення екологічних проблем тільки технічним шляхом і необхідністю у зв'язку з цим світоглядних змін. У наш час питання екологічної свідомості належать до так званих глобальних соціально-філософських проблем, що вивчаються світовою і вітчизняною філософією. За сучасних умов важливим є дослідження динаміки екологічної свідомості, яку розглядають як цілісний феномен, що вимагає від людини активного ставлення до природи і самої себе.

Екологічна свідомість – глибоке, доведене до автоматизму розуміння нерозривного зв'язку людини з Природою, залежності добробуту людей від цілісності й порівнянної незмінності їхнього середовища проживання. У світоглядному плані екологічна свідомість – вищий рівень усвідомлення людиною свого місця та значення в еволюції біосфери у зв'язку з бурхливим розвитком науки й технологій [1].

Існує кілька підходів щодо типізації екологічної свідомості. Найбільш поширеним є підхід, згідно з яким екологічну свідомість поділяють на три

типи залежно від домінуючого елемента середовища – людини, природи чи їх співіснування [2]: антропоцентрична, природоцентрична, екоцентрична екосвідомість.

Протягом багатьох десятиліть у людини формувалась саме антропоцентрична екологічна свідомість. До яких наслідків це призвело – відомо. Тому на даному етапі розвитку суспільства постає потреба у формуванні екологічної свідомості екоцентричного типу. Ні наявність матеріальних передумов, ні можливість змодельовати та спрогнозувати можливі варіанти майбутнього у взаємовідносинах суспільства та природи не можуть самі по собі, автоматично забезпечити вихід з сучасної екологічної кризи та запобігти глобальній екологічній кризі. Екологічна свідомість сприяє подоланню утилітарно-прагматичного ставлення до оточуючого природного середовища.

Екологічна свідомість – це складова сучасного людського світогляду й масової свідомості, яка мотивує та спонукає до екологічно безпечної діяльності в природі [3].

Підґрунтям для формування екологічного законодавства України є Конституція України, де в ст. 16 йдеться про обов'язковість забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги. Ст. 50 гарантує кожному громадянину право на безпечне життя і здоров'я довілля, на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди, а також кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. У ст. 66 закріплюється обов'язок кожного громадянина не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині та відшкодувати завдані ним збитки [4].

Необхідними умовами формування екологічної свідомості повинні бути:

– розуміння власної відповідальності за стан навколишнього середовища та залежності від нього;

- формування системи цінностей, що включає природу;
- формування практичних навичок, певної стратегії поведінки.

Однією з умов формування екосвідомості є формування іншої системи цінностей, визнання за природою “права голосу”, надання цінності розвитку кожної людини, а також зміни в області управління та виховання [5]. Нині на перший план виходять цінності життя, пошук шляхів та засобів виживання людства за умов прогресуючого погіршення екологічної та соціальної ситуації. “У зв’язку з цим активно здійснюють перегляд традиційного ставлення як до людини, так і до природи, пошук нових духовних засад подальшого цивілізаційного розвитку, формування нових ідеалів людської діяльності й нового розуміння перспективи людини” [6].

Формування екологічної свідомості громадян України – це довгий процес і може здійснюватися протягом всього життя людини під впливом ідеології, політики, мистецтва, науки, виробничої практики та освіти. Однак це необхідний процес, так як він визначає поведінку людини, її діяльність, екологічну культуру, що в свою чергу приведе до належного рівня розвитку нашої країни. Екологічна свідомість формує активну громадянську позицію. Людина не може бути байдужою до оточення (як природного так і соціального), в якому вона живе.

Список використаних джерел

1. Мусієнко М. М. Екологія: тлумачний словник / Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. – К.: Либідь, 2004. – 376 с
2. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.
3. Паламарчук О. М. Екологічна свідомість: процес виникнення та динаміка розвитку / О. М. Паламарчук. [Електронний ресурс] – Режим доступу: ecopsy.com.ua/data/zbirki/2003_01/sb01_49.pdf.
4. Конституція України від 28 черв. 1996 р./ Верхов. Рада України – Офіц. сайт: <https://zakon.rada.gov.ua/>

5. Варго О.М. Екологічна свідомість як умова становлення екологічного суспільства: дис. канд. філософ. наук: 09.00.03 / Харківський ун-т повітряних сил ім. Івана Кожедуба. – Х., 2006.

6. Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне буття серед екологічних реалій. – К., 2000. – 320 с.